

PRIMATUL PAPAL

ȘI

INFALIBILITATEA PAPEI.

UN RĂSPUNS

DE

IOAN BROJU.

SIBIIU,

TIPARIUL TIPOGRAFIEI ARCHIDIECESANE

1890.

În loc de altă prefață!

Ich gehe den Weg mit Ruhe, den Gott mich leitet: Așa se obicinuia să vorbească savantul Herder, ori de câte ori pismașii 'l atacau. Voia și el să ia pe de o parte pildă pe apostolul ginților Paul, vasul ales a lui Ddeu, ér pe de altă parte să sălășluască tot deodată în inimile pismarițe idei mai nobile.

Și dacă fac alusiune tocmai la aceste vorbe povățuitoare, este, că voesc să rămână înprospătate.

Et nunc venio ad rem:

În mai multe rânduri și mai ales în anii din urmă, frații noștri greco-catolici și jertfesc vremea și activitatea demnă de o cauză mai bună ca să ne demonstreze, că credința lor e singură mântuitoare, dar mai vêtos, că atribuțiunile, cu cari încarcă pe sântul părinte dela Roma sunt legitime și că prin urmare podóba atribuțiunilor nu trebuie întunecată.

Noi ușor am fi trecut preste aceste încercări forțate, dacă ele n'ar cuprinde însinuațiuni nefiresci, dacă nu s'ar ascunde sub umbra proslitismului și mai presus de tóte, dacă nu s'ar ridica hulă asupra preoțimei nóstre și prin urmare asupra bisericei nóstre, care după vremuri n'a provocat și a cărei problemă nu e a provoca discuțiuni zadarnice nici chiar în secolul pretensiv al luminilor.

Și sub forma acésta s'au prezentat ele nu numai în organe periodice ale singuraticilor persóne, ci în

așa numitul „Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Iulia și Fagarasiu“.¹⁾

Noi suntem de firma credință, că sântul părinte dela Roma nu e avisat să se proptescă pe frații nostri greco-catolici, nefiind dênșii nici catolici²⁾ și nici ortodocși néoși.

Și că dacă totuși încă și astăzi mai e necesitate a căuta după proptele, e semnul cel mai invederat despre netemeinicia, cu care vor să-și valideze preținsele afirmări.

De altfelu constatăm, că argumentele de cari se folosesc, sunt tot numai cele vechi, și fiind cu puțină vlagă, se clatină la cea mai mică sgâlțaitură.

Cu toate acestea, — repetăm, — forma, în care sunt prezentate, tonul amenințătoriu, ce le însoțesc, neastêmperul fraților greco-catolici de a întina sântul pristol al bisericeii ortodocse și a arunca umbră asupra aședemintelor ei, ne silesc ca să stăruim deocamdată asupra duor lucruri, de altfelu hotărit lămurite în scriptură și scrierile sântilor părinți:

I. Doctrina primatului papal, precum o înțeleg ađi catolicii³⁾ e falsă; și

II. Motivarea infalibilității papei e netemeinică.

1) Veđi „Argumente pentru primatulul s. Petru scóse din scrierile s. Chrisostomu. „Foi'a besericésca și scolastica“, Blasiu 1890, Nr. 23; precum și mai mulți numeri din an. 1888. —

2) în sensul bisericeii apusene.

3) și cu ei și greco-catolicii.

Primatul.

Biserica apusénă, mărturisind doctrina primatului papal și ea drept argumente unele citate din sânta scriptură și mai susține, că apostolul Petru a ocupat în Roma 25 de ani scaunul episcopesc.

Cuvintele, pe cari își baséză pretensivele afirmațiuni sunt:

I.

Tu esti Petru și pe acéstă pētră voi zidi biserica mea și porțile iadului nu o vor birui pre dēnsa.¹⁾

Aceste vorbe sunt ale lui Iisus Christos, roștite în următoarele circumstanțe:

Christos, vedēnd aprópe ímplinită vremea ca să începă slușba muceniei și fiind-că apostolii se îndoia u, că o va puté și suporta, — căci încă nu cunosceau desēvērșit pe Domnul; — venind în părțile Cesareei lui Filip, le puse întrebarea hotărîtă: Cine *đic ómenii*, că sunt eu, Fiul omului? ér ei au respuns: unii *đic*, că esti Ioan Botezătoriu, ér alții Ilie, ér alții Ieremia sau unul din proroci. *Đis-a lor Iisus: dar voi, cine 'mi điceți, că sunt? și răspundēnd Simon Petru a đis: Tu esti Christosul, fiul lui Dđeu celui viu!* Iisus i-a răspuns: *Fericit esti Simone alui Iona, că trup și sânge nu ți-a descoperit ție, ci Tatăl meu cel din ceriuri²⁾* și eu *đic: Tu esti Petru etc.*

1) Mat. XVI, 18—19.

2) Mat. XVI, 13—18.

Mai întâiu ne simțim datori a observa, că cuvintele: Tu esti Christosul, fiul lui Dumnezeu, — nu au fost originale ale lui Petru. Încă a două și, după-ce chemase Christos pe Andreiu și pe Petru la apostolie, Natanaïl afirmase în fața lui Iisus: *Rabbi, tu esti fiul lui Dumnezeu, tu esti împăratul lui Israel, la care Christos i-a răspuns cu oare-care mirare: pentru-că te-am vădut sub smochin, crești? mai mari decât acestea vei vedé, și a ăis lui Amin! Amin ăice voue: de acum veți vedé ceriurile deschidându-se etc.*¹⁾

Am sulevat acésta, ca să afirmăm, că Petru auăise, rostindu-se aceste cuvinte, mai înainte de a le rosti dănsul și era de față, când Domnul ăisese *Amin*: Eu sunt fiul lui Dumnezeu.

Nu vom insista, ca să căutăm o legătură între cuvintele afirmative ale Domnului cătră Natanaïl și între răspunsul lui Petru la întrebarea: *Dar voi, cine ăiceți, că sunt?*

Iisus, carele a căutat anume ocașiunea ca să se afirme în fața apostolilor de fiu a lui Dumnezeu, nu a lăsat lui Petru nici aceea mângăere, că Petru ar afirma-o, ci i-a răspuns hotărit: că nu trup și sânge i-a descoperit, ci Tatăl.

Din cuvintele lui Christos: — *Dar voi, cine ăiceți, că sunt, — se vede apriat, că fiul lui Dumnezeu s'a adresat cătră toți apostolii de față, ér Tatăl prin rostul lui Petru, a răspuns în numele apostolilor, întărind afirmațiunea lor ca un feliu de argument ad hominem împotriva ómenilor, cari ăiceau unii, că e Ioan Botezătorul, alții, că e Ilie etc. și totodată a prezentat ca prin un act so-*

¹⁾ Ioan I, 49—51.

lemn pe fiul, ale cărei învățături apostolii aveau să le propoveduască și pe care aveau să clădescă biserica.

Și se vede, că prin rostirea lui Petru, respective prin *afirmațiunea* Tatălui în numele apostolilor ei inșiși erau *momentan* așa de întăriți în credință, încât a fost necesitate ca Christos, carele încă nu afla de oportun timpul a se afirma și celorlalți ómeni, să intervină și să poruncască învățăcelor: *Ca să nu spună niméria, că el este Christos.*¹⁾

Din acestea rezultă, că nu de persóna lui Petru a fost vorba, ci de Christos și credință.

Să ascultăm pe sântul Augustin, care e mult venerat în biserica apusénă.... Domnul de aceea a ăis lui Petru: Tu esti Petru și pe acésta pétră voi zidi biserica mea; pentru-că Petru ăisese: Tu esti Christos, fiul lui Dumnezeu celui viu: *Pe acésta pétră, așa dară, ăice Domnul, care ai mărturisit-o, voi zidi biserica. Pétra deci era Christos însuși, pe al cărei temelii și Petru era zidit; căci nime nu póte pune alt fundament, decât acela ce este pus, adecă Iisus Christos* (I Cor. III, 11).²⁾

Ér sântul Ambrosiu se esprimă destul de lămurit, când afirmă: credința în Iisus Christos este fundamentul bisericeii, căci *nu de trupul lui Petru ci de credință s'a ăis: Și porțile iadului nu o vor birui.*³⁾

Am citat anume pe acesti sânti părinți, cari au îmbogățit și au împodobit literatura bisericeii apusene, ca să nu ni se facă obiecțiune, că părătin-

¹⁾ Mat. XVI, 20—21.

²⁾ „Ausgew. Schriften des heiligen Augustinus, T. VI; trat. 124, c. 5, Kempten, 1878.

³⁾ S. Ambrosiu „De incarnatione“ c. V.; Veđi și Istor. test. n. Calist. Coca, Cernăuți, 1889.

du-ne, am adus doveđi pe Grigoriu de Nissa, Chrisostom și alți sânti părinți ai răsăritului.

Et nunc venio ad fortissimum:

Petru și Ioan, scoși din închisóre și duși înaintea sinedriului, pentru-că vindecaseră un olog din nascere la ușa bisericeii, și întrebați fiind de archiereii: Cu ce putere și în al cărui nume fac acestea? răspunse Petru: Cunoscut se ve fie tuturor și la tot poporul lui Israil, că în numele Domnului nostru Iisus Christos Nazarinénul, pe carele voi l'ați răsăgnit, érá Dumneđu l'a înviat din morți, întru acela stă omul acesta înaintea vóstră sănétos. *Iisus este pétra, pe care voi ziditori nu o ați luat în sémă și carea s'a făcut în capul unghiului. Și întru nime altul nu este mântútre, pentru-că nici un alt nume nu este sub ceriu dat ómenilor, în carele se ne mântuim.*¹⁾

II.

*Și-ți voi da ție cheile împărăției ceriurilor și ori-ce vei lega pe pământ va fi legat în ceriuri și ori-ce vei deslega pe pământ, va fi deslegat în ceriuri.*²⁾

Din împregiurarea, că aceste cuvinte au fost roștite de Christos în legătură cu: Tu esti Petru etc. e deducțiune logică, că nu numai lui Petru, ci și celorlalți apostoli, cari au mărturisit pe fiul omului de fiu alui Dumneđu, a promis Christos, că le va da puterea cheilor.

Am accentuat anume, că a promis, deóre-ce le a pus în perspectivă numai pentru viitoriu aceea putere, ceea-ce apriat se vede și din cuvintele lui Christos, unde nu e de loc vorba de present, ci de viitoriu.

¹⁾ Fapt. Apost. c. IV.

²⁾ Mat. XVI, 19—20.

Și Christos le-a și dat aceea putere, care le-o promisese, precum ne încredințéază sânta scriptură, după ce s'a prémărit.

Ér acesta s'a întêmplat între altele și sub următórele momente, descrise în sânta scriptură:

Precând se aflau adunați apostolii și erau cu ușile încuiate de frica jidovilor, venit-a Iisus și a stătat în mijloc și le a đis: pace vóue. Precum m'a trimis pe mine Tatăl și eu ve trimit pe voi. Și acesta đicénd, a suflat și a đis lor: *Luați Duch sânt, cărora veți erta pécatele, se vor erta lor și cărora veți ținé, vor fi țínute.*¹⁾

Asteptând învătăceii pe Christos în muntele Galileei după înviere, le-a đis lor învătătoriul:

Datu-mi-s'a tótă stăpânirea în ceriu și pe pământ; *drept aceea mergénd: învetați tóte némurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui, al Fiului și al sf. Duch, povățuind se păđescă tóte câte le-am poruncit vóue. Și eu cu voi sunt până la sfârșitul vécului.*²⁾

Din scrierile sântului Augustin se vede lámurit, că nu numai lui Petru, ci tuturor apostolilor a dat Christos puterea legărei și a deslegărei. Prin vorbele: Iți voi da ție etc.,— đice s. Augustin,— *a înteles el, Christos, întréga biserică, care în această lume se clatină prin ispite etc. dar nu cade, căci e întemeiată pe „pétra“, dela care 'și luă și Petru numele.... căci nu acesta singur, ci întréga biserică légă și deslégă pécatele.*³⁾

Ioan Chrisostom, făcénd alusiune la cuvintele dela Mat. XVIII, 18: Ori câte veți lega pe

¹⁾ Ioan XX, 19—23, Luca XXIV, 35—47. Mat. XVIII, 18.

²⁾ Mat. XXVIII, 18—20.

³⁾ S. A. Augustin; tract. 124 c. V și VIII ref. la ev. Ioan.

pământ etc. se exprimă astfel: Tatăl a înzestrat cu totă puterea judecății pe fiul și eu văd, că *preoții au fost cu aceeași putere deplină încredințați de fiul.*¹⁾

Din aceste e evident, că apostolului Petru nu i s'a dat nici o putere mai mare și nici o întâietate în oficiu. Ca un feliu de argument indirect am mai pute aduce chiar pe biserica apusenă în conciliul tridentin, unde în privința ierarhiei se face următoarea declarație: *praeter caeteros ecclesiasticos gradus Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc hierarchicum ordinem praecipue pertinere* (con. Trid. XXIII 4 de ord.²⁾ ér apostolii au fost între ei asemenea, căci pe toți i-a umplut spiritul sânt spre cunoșcerea adevărului (Fapt. Apost. II; I Cor. XI, 23; Mateiu X, 1; Marcu VI, 7; Luca IX, 1; XXII 19; Ioan XX, 21.)

Să consultăm și pe sântul Cyprian. Acest scriitor de asemenea venérat în biserica apusenă, în ale cărui scrieri se oglindéză atât de mult primatul lui Petru, face totuși următoarea declarație, vorbind „*De unitate Ecclesiae*“: *Super unum aedificat Ecclesiam; et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: Sicut me misit pater, et ego mitto vos; accipite Spiritum sanctum etc; tamen ut unitatem manifestaret unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erat utique et ceteri Apostoli, quod fuit et Petrus pari consortio praediti et honoris et potestatis.*³⁾

¹⁾ I. Chrisostom: Vom Priesterthume, Kempen, 1869 de Dr. I. Christ. Mitterutzner.

²⁾ Dr. Th. Pachmann: Lehrbuch des Kirchenrechtes. T. I. Wien, 1863

³⁾ Dr. Th. Pachmann op. cit. T. I.

Ér dacă Petru și ceilalți apostoli au fost *pari consortio*, și dacă au fost înzestrați cu aceeași putere, unde mai rămâne vre-o urmă de primat? Așa se întreabă unii dintre cei mai escelenți scriitori, cari interpretéză cuvintele sântului Cyprian și cari cuvinte tâlmăcite ori cum, forméză un argument puternic contra afirmațiilor bisericeii apusene.

III.

Un alt citat, cu care apusenii voesc să-și justifice pretensiunile, este întreita întrebare, cu care Domnul s'a adresat lui Petru, după-ce se arétase a treia órá învțăcelilor dela înviere și după-ce prânđise cu ei: *Simone a lui Iona iubesti-me, mai mult de cât aestia; la care Petru a răspuns măchnit, că l'a întrebat de trei ori: Dómnne, tu tóte scii, tu scii, că te iubesc. Țis'a lui Iisus: Pasce oile mele.*¹⁾

Mai 'nainte de a analiza cu deadinsul aceste vorbe, vom înregistra câteva momente caracteristice, cu ajutoriul cărora e cu totul tot ușórá deslegarea problemei, respective a motivului, ce l'a indemnat pe Christos, ca să măchnescă pe Petru prin întreita întrebare.

Precum se scie, imediat după-ce Christos Țisese lui Petru: Tu esti Petru etc., spunându-le apostolilor despre muncile, ce-l așteptă și despre păharul morții amare, Petru nu numai s'a îndoișat, dar nici *n'a cređut* vorbelor Domnului și acestor fenomene psihice dete exprimate prin vorbele: *Fi mi-lostiv Ție Dómnne; nu va fi Ție acésta*²⁾. Pentru acésta l'a și muștrat Domnul cu cuvintele: *Mergi după mine Satano, smintélă îmi esti*, și a Țis apoi învțăcei-

¹⁾ Ioan XXI, 15—18.

²⁾ Mat. XVI, 23.

Ior: *Ori cine voesce să vină după mine să se lăpede de sine și să-și ca crucea sa și să-mi urmeze.*¹⁾

Cu ocasiunea „Schimbării la față“ a Domnului, tot Petru, carele a fost infruntat de Christos, căci cugetă la cele omenesci, știind, că Domnul se va supune patimilor, éráși s'a îndoișat, dar nemai cutezând a ȃice: fi ție milostiv Dómnne, a dat, precum ȃice Chrisostom, espresiune cu alte cuvinte acelei idei, ȃicând: *Dómnne bine este nóue a fi aici, să facem trei colibi: una ție*²⁾ etc.

Înainte de a primí Christos sărutarea trădătoare a lui Iuda, lăsase pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zevedeu, ca să privegheze, ér densus depártându-se de ei, căđu cu fața la pământ și se rugă Tatălui, și apoi întorcându-se cătră învătăcei, îi află dormind, din care causă se adresă cătră Petru cu următoarele cuvinte muștrătoare: *Așa, n'ați putut un cías priveghia cu mine!* Aceași scenă amară se repetă și a dóua órá.³⁾

Precând Domnul era prins și 'l pălmuiau jidovii, îl scui-pau și 'l băteau cu pumnii, Petru, care era în „curte“ și care mai nainte promisese lui Christos, că va suporta și mórtea pentru el; se lăpédase de trei ori de Christos, și auđind cocoșul plânse cu amar, căci 'și aduse aminte de cuvintele Domnului: *Mai înainte de a cânta cocoșul, de trei ori te vei lăpéda de mine.*⁴⁾

Ioan deși „nu cunoscea scripturile, că Christos trebuia se învieze a treia ȃi“ totuși cum vedu

¹⁾ Mat. XVI, 23—25.

²⁾ Mat. XVII, 4—5.

³⁾ Mat. XXVI, 39—45.

⁴⁾ Mat. XXVI, 67—75.

mormântul Domnului gol, cređu, ér Petru se reintórse dela mormânt cu mare nedumerire, cu tóte că améndoii au fost deodată la mormânt imediat după învierea Domnului.¹⁾

Momentele acestea din viața lui Christos și a lui Petru ne pun în raport direct cu întreita întrebare a Domnului cătră Petru cu adausul: *mai mult decât acestia.* Contrase tóte, apare în mod vedit icóna imperfectă a credinței, zугrăvită în colori destul de posomorite.

Petru avea lipsă încă de întărirea caracterului și mai pre sus de tóte de o nóuă chemare a lui la actul măreț al apostoliei²⁾ și de o linisce a consciinții ce-l muștra.

Și acestei stări nedumerite a știut să-i dea Christos o soluțiune cu dibăcia și precauțiunea celui mai mare pedagog; așa încât Petru să simtă povara faptelor săvârșite și totdeodată să-și câștige mângăerea, că Christos totuși îi redă darul apostoliei; ér prin acesta s'a împecat lăuntric, și-a adaus la tăria credinței, cu a cărei forță a săvârșit apoi minunile și a propagat evangelia mântuirii.

În înțelesul acesta scrie și sântul Ambrosiu: *Petru a sters vina căderei sale de mainainte și de aceea se admoniază de trei ori, ca să pască și e întrebat de trei ori, del iubesc pe Domnul, ca de trei ori să-l mărturisescă pe acela, de care înainte de cruce s'a lăpédat.*³⁾

Sântul Chrisostom, interpretéază cuvintele lui Christos: „Simone a lui Iona iubesti-me“ etc.

¹⁾ Ioan XX 2—18; Luca XXIV, 12.

²⁾ Dr. Ilarion Pușcariu, Isagogia, Sibiu 1878: „Slăbit în credință pe un scurt timp el (Petru) érá se reculese și reocupă demnitatea apostolésă...“

³⁾ S. Ambrosiu c. V. „De fide“ Ist. t. n. C. C. etc.

în următorul mod: Christos n'a voit atunci să arete cât de mare e iubirea lui Petru pentru dânsul și voia să învețe pe Petru și *pre noi toți,*¹⁾ *cât de tare 'și iubesc Christos biserica.*²⁾

Ce vor face deci *accia*, dice același sânt părinte, cari au se grijescă de corpul lui Christos.³⁾

Petru dând învățături, cum au să urmeze bêtrenii în „diregătorie“ se adresază astfelui: Pe presbiterii cei întru voi *ii rog* ca cel-ce sunt împreună presbiter și mărturisitor al patimilor lui Christos și al mării cei-ce va să se descopere, pârtaș: *Păstoriți turma lui Christos... și când se va arăta mai marele păstorilor, veți lua cununa mării cea nevestejită*⁴⁾ ér mărirea lui Christos, precum dice sântul Augustin, e și mărirea noastră, unde s'a *dus capul preamărit; acolo se trage și speranța trupului.*

Iisus Christos afirmându-și mesianitatea înaintea jidovilor, dice despre sine: *Eu sunt păstoriul cel bun, care 'și pune sufletul pentru oi și cunosc pe ale mele și me cunosc... și alte oi am, care nu sunt din staulul acesta și acelea mi se cade a le aduce și glasul meu vor auzi, și va fi o turmă și un păstoriu.*⁵⁾

Așa dară nici nu pôte să fie vorba, că Christos, ar fi dat întâietate lui Petru, ci fie-care apostol a avut să pască la turma lui Christos „mai ma-

1) I. Chrisostom fusese episcop în Constantinopol.

2) I. Chrisostom, vom Priesterthume, Kempten, 1869: veđi și I. Barac „Scrierea s. Ioan Gură de aur despre preoție.“ Sibiu, 1865.

3) Chrisost.: Vom Priesterthume IV, 2.

4) I. c. sob. a lui Petru I, 1—5.

5) Ioan X, 9—17.

relui păstorilor“, ér după apostoli episcopii în sensul cuvintelor scripturei: *Luați aminte de voi și de totă turma, unde sântul Duch v'a pus episcopi, ca să păstoriți biserica lui Dumneđen, pe care a răscumpărat-o cu sângele seu.*¹⁾

IV.

În strênsă legătură cu cele espuse putem aduce și cuvintele, ce le-a adresat Christos lui Petru: *Simone, Simone, étă satana v'a cerut ca să ve cernă ca grăul; dară eu m'am rugat pentru tine, ca să nu pără credința ta, și tu când te vei întorče întăresce pre frații tăi;*²⁾ și în cari cuvinte apusenii încă caută o supremație a lui Petru preste ceilalți apostoli.

E destul ca să amintim, că la aceste cuvinte ale lui Christos a răspuns Petru cu o mare îndrăsnelă: *Dómne cu tine gata sunt a merge și în temniță și la mórte;*³⁾ ér Christos, carele scia, cum are să se finescă actul i-a răspuns: *Petre nu va cânta astăđi cocoșul mai înainte, până-ce de trei ori te vei lăpêda, că nu me scii pe mine.*⁴⁾

Ori-ce urđelă de interpretare ar căuta să se năvădescă, reese pânză bătută, prin care șerpuesce firul roșu de admoniare, precum ar dice sântul Ambrosiu. Petru se angagiase la mórte cu Domnul și el a fost, carele s'a lăpêdat de învățatoriul seu.

Și noi nu avem să ne mirăm de inconsecuențele, în care a căđut apóstolul, dacă vom socoti, la câte ispите erau supuși și învățaceii și cât de nedesăvêrșiți erau ei până la preamărirea Domnului.

Sântul Ioan Chrisostom, presentându-ne pe

1) Fapt. Apost. XX, 28.

2) Luca XXII, 31—33.

3) Luca XXII, 33—34.

4) Luca XXII, 34—35.

Petru la actul „schimbării la față“ a Domnului și arătând pe de o parte îngrijirea ce cuprinsese pe acest apostol, ca să nu se espună Christos patimilor, ér pe de altă parte temerea, că nu va puté da espre-siunea potrivită acelei îngrijiri, ca să nu fie éráși certat de Domnul, esclamá: Étä cãterau ei de nedesãvêrșiți înainte de mórtea Domnului, măcar că Tatál descoperise prin Petru, că Christos e fiul lui Dumneđeu; însé el nu îndelung a ținut minte aceea descoperire. Evangelistul Marcu *cu dreptul adauge: el (Petru) nu scia ce grăia.*¹⁾ (Marcu X, 6).

Așa dară contrastul între vorbele îndrăsnețe ale apostolului Petru și fapta sa inconsecuentă, carea Domnul o cunosccea, a fost motivul, ca Christos pe deoparte să dojenescă pe Petru, căci „nu scia, ce grăia“,²⁾ ér pe de altă parte să-l îmbărbăteze, că deși va greși să nu-și pėrdă de tot credința; pentru care Christos se rugase Tatălui; ér acésta trebuia Petru să o mărturisescă singur și celorlalți apostoli, *fraților sei*,³⁾ după ce el se va fi pocăit, ca cu atât mai ușor să pótă înfrânge ispitele și necasurile, ce li se pregătiau; ér special Petru, care avea să cadă din credința până a nu cânta cocoșul, să nu cadă de tot, ci să se pótă pocăi.

Începutul pocăinței se manifestéază de astădată prin plânsul amar, când și aduse aminte de cuvintele Domnului și încétă în momentul, când Domnul, după întreita întrebare: Simone a lui Iona, iubesti-me,⁴⁾ îi đise: Pasce oile mele, chemându-l astfel din nou la actul măreț al apostoliei.

¹⁾ Ioan Chrisostom: 74 predice trad. de Melchisedec.

²⁾ Marcu X, 6.

³⁾ Luca XXII, 32.

⁴⁾ Ioan XXI. 15.

V.

Un argument de tot efemer este mai departe afirmarea primatului din motiv, că numele apostolului Petru ocură de mai multe-ori în scrierile evangelistilor, că acest apostol este numit mai adeseori în fruntea celorlalți, și că i s'a dat și numirea de stêlp, ori de principe al apostolilor în scrierile unor sãnți părinți.

Se află unii, cari reduc aceste feliuri de distincțiuni la vârsta mai înaintată a apostolului, alții la naturelul seu mai îndrăsneț.

Noi susținem, că și una și alta au putut fi motiv, ca numele lui Petru să ocure mai adeseori și Domnul mai adeseori să se adreseze cătră dênsul.

Respectul bătrânețelor e un lucru firesc, care n'a esistat numai la crestini, ci și la popórele păgâne din vremile cele mai întunecate ale istoriei.

Îndrăsnim deci a afirma, că pelângă aceea lege firéscă, temperamentul apostolului a fost, care a provocat, și care a elevat mai vértos persóna lui Petru în ochii lunei; dar tocmai acel temperament îndrăsneț a fost și pricina, care aruncă în mai multe rënduri o umbră atât de négră și de nefavorabilă asupra persónei sale. Moralul faptelor se reflectéază de multeori în cele mai drastice contraste, încât noi cu drept putem întórce frasa lui Tit Maiorescu: Omul bun se perde prin partea cea rea.

Étä dar motivul pentru-ce nu putem să dăm însemnătatea, care o dau apusenii cuvintelor: *Mergeți și spuneți învățăceilor sei și lui Petru.*¹⁾

Aceste cuvinte îngeresci se reflectéază mai mult la actele umbrite ale apostolului, și nici de cum nu arată ele o distincțiune.

¹⁾ Marcu XVI, 7.

Dacă vom considera momentele, în care s'au  is, se vede din destul nedumerirea, ce se exprimă. Frasa s'ar putea completa astfel: Mergeți și spuneți învățăceilor sei și și lui Petru, ca și el să se convingă, că Domnul a înviat. Petru a și mers la mormânt cu Ioan, au aflat mormântul gol; Ioan a cre ut în înviere,  r Petru *s'a mirat, de ceea-ce a vedut.*¹⁾

Naturelul mai îndrăsn t al apostolului, precum am amintit, a fost una dintre cauzele, pentru care numele lui Petru se elevă de atâtea ori. Acesta este evidentă din viața socială între Christos și apostoli. Domnul însă nici decum nu putea să sufere, ca unul dintre apostoli să fie stăp nit de o ambițiune prea mare, să trecă marginile buneii cuviințe, decum să-i acorde întâetate, pentru-că d nsul  i iubea pe toți deopotrivă.

Étă deci cuv ntul pentru care învățatoriul își mustră pe învățacel, — când acesta a  is: Étă noi am lăsat t te și am *urmat ție*. — *Nimenea,  ice Domnul, nu este, care și-a lăsat casă etc. pentru mine, ci pentru evanghelie.*²⁾

Și  rași când Petru cre use, că Christos a  zestrat pe Ioan cu viața vecinică p m nt nă, și pe d nsul nu, manifestându-și nemulțămirea, i-a răspuns Christos: *Ce-ți este ție de voiu vrea să r m nă acesta până voiu veni.*³⁾

Numirea de „principe“ și „st lp“  ncă se reduce mai mult la ținuta lui Petru. Ce-i drept sântul Ioan Chrisostom, și alți s nți părinți îl numesc în mai multe r nduri principe etc., dar dacă vom lua în considerare atribuțiunile, cu care Chrisos-

1) Luca X. XIV, 12.

2) Marcu X, 29.

3) Ioan XXI, 22.

tom bun oră  mpodobesce pe apostolul Paul, — „măcar că nu se număra între apostoli“, — podóba atribuțiunilor apostolului Petru r m ne întunecată.

C te-va probe ne vor  credința:

Acest mare c rmaciu¹⁾ și mare apostol al lumii²⁾ care s'a răpit până în al treilea ceriu și a întrecut pe îngeri și pe archangeli, ne  ice: următori fiți mie, precum și eu lui Christos (Corint. XI, 1.³⁾)

Și  rași: Paul a fost cel mai virtuos. Pe el nu-l poți asem na cu nimica p m nt n, e mai prețios decât tótă lumea, mai mult decât ceriul, mai mult de c t îngerii și în faptă l'a și  credințat Dumnezeu cu misiune  ngerescă: Nici un  nger n'a  ngrigit aș'a de bine de poporul  credințat ca Paul de tótă lumea... Paul a primit ca partea sa marea și p m ntul, *tótă lumea locuită*⁴⁾... și cine a fost mai iscusit întru propovăduirea evangheliei decât Paul și apostolii⁵⁾... dar de ar fi cineva încă și un Paul,⁶⁾ sau un Petru, sau Iacob sau Ioan și i-ar lipsi ajutorul lui Dumnezeu, ușor ar fi  vins.⁷⁾

 n cele de p nă acum credem a fi dovedit c t de fals călăresc apusenii pe citatele s nteii scripturi, cu cari să afirme, că primatul papal ar fi o instituți-

1) Chrisost.: in tribulationibus opp. ed. Montf. T. III.

2) Ibid.

3) Chrisostom: 74 predice trad. de Melchisedec.

4) Lobrede auf den heilig. Paulus: Ausgew lte Schriften des I. Chrisost. T. III.

5) I. Chrisost. Hom. III. contra ignaviam.

6) Chrisostom pune pe Paul  nainteii lui Petru; mai sus, precum vedem,   accentu z  deosebit de ceilalți apostoli.

7) I. Chrisost. 74 cuvinte sau predice de Melchisedec.

une dumnezească; și am fi eshauriat în parte materialul, prin care am arătat, că nici un apostol n'a avut întâetatea puterei, *ci toți dobândiseră dela Christos aceea-și putere*;¹⁾ sau precum se exprimă Cyprian erau „*pari consortio et honoris et potestatis*“.²⁾

Dacă Christos ar fi intenționat numai a da vreunui apostol putere mai mare, ori întâetate, s'au oferit destule ocațiuni, în cari să-și afirme voința. Astfeliu între multele momente din viața socială a învățătorului și învățăceilor espunem următoriu:

La cina cea de taină, turburându-se învățăceii, Christos le-a dat sfatul, ca să fie liniștiți, deorece calea pe care merge dânsul, apostolii o cunosc. Tom a însă l'a întrebat: *Dâmnă cum putem să scim calea! ér Iisus a răspuns: Eu sunt calea, adevărul și viața. Nimenea nu vine la Tatăl meu decât numai prin mine*.³⁾ Christos dacă ar fi intenționat a mări cătuși de puțin mai mult pe Petru, ar fi putut răspunde: Aici e Petru, el ve va spune. Din contră Domnul mai înainte dîsesse: *Ve poruncesc să ve iubiți unul pre altul și într'u acesta vor cunoște toți, că sunteți învățăceii mei*,⁴⁾ căci: *precum m'a iubit pre mine Tatăl și eu v'am iubit*.⁵⁾ *Eu v'am ales pre voi și v'am pus să mergeți și ródă să aduceți*.⁶⁾

Am vedut chiar, că Christos adeseori înfruntă pe cei-ce vor să fie mai mari și să câștige întâetate. Esemplu eclatant mai aflăm, când patima deșertă-

¹⁾ I. Christos: Hom. XLVI opp. ed. Montf. T. VII.

²⁾ Cyprian, de unitate Ecclesiae.

³⁾ Ioan XIV, 4—7.

⁴⁾ Ioan XIII, 34—36.

⁵⁾ Ioan XV, 9.

⁶⁾ Ioan XV, 16.

ciunei cuprinse și pe cei doi fii ai lui Zevedeu, Iacob și Ioan, cari cerură să ședă unul de-a drépta și altul de-a stênga Domnului; ér dânsul le răspunde: *A ședé de-a drépta mea și de-a stênga nu este al meu a da*,¹⁾ și apoi adresându-se către ceilalți 10 apostoli, cari se supărară pe *conșrații lor*, le dîse: *Sciți, că celor-ce li-se par, că sunt începători ai nêmurilor, le stăpânesc pre ele și cei mai mari le domnesc; ér într'u voi nu va fi așa, ci care va vrea să fie mai mare să fie voue slugă*.²⁾ În acest înțeles esplică și Christosom cuvintele citate.³⁾

Altă dată Christos se rógă Tatălui pentru toți apostolii deopotrivă, și face următoarea cerere: *Părinte sântă, pădesece-i pre dênșii într'u numele teu, pre cari i'ai dat mie ca să fie una, precum și noi; ca toți una să fie precum părinte într'u mine și eu într'u tine. Și eu mărîrea, care o ai dat mie, o am dat lor, ca să fie una precum noi una suntem. Și am arătat lor numele teu și-l voi arêta, ca dragostea cu care m'ai iubit pre mine într'u dênșii să fie, și eu între ei*.⁴⁾

Și așa dară apostolul Paul putea să scrie: Pentru aceea dar de acum nu mai sunteți străini și nemernici, ci împreună cetățeni cu sântii și de aprópe ai lui Dumnezeu, zidiți fiind *pe temelie apostolilor și a prorocilor*; fiind pétra cea din capul unghiului *singur Iisus Christos, într'u care tótă zidirea alcătuindu-se, cresce într'un locaș sânt într'u Domnul, într'u care și voi împreună ve zidiți*

¹⁾ Marcu X, 40.

²⁾ Marcu X, 42—44.

³⁾ T. Chris: de petitione filiorum Zebedei, ed. Montf.

⁴⁾ Ioan XVII, 11—27.

spre lăcaș a lui Dumnezeu întru Duchul¹⁾... și *Christos este capul trupului bisericeii*, care este începătură, întâiu născut din morți, ca să fie întru toate el cel dintăiu.²⁾

VI.

Falsă fiind deci tălmăcirea cuvintelor scripturei, prin care apusenii vor să afirme primatul ca o instituțiune divină, numai încapă îndoelă, că și argumentul istoric, prin care se susține, că Petru ar fi fost episcop în Roma 25 ani³⁾ n'ar avé nici cea mai mică valóre.

E întrebarea însă: Fost-a în adevăr episcop în Roma 25 ani?

Istoricii cei mai de frunte négă, ér alții vorbesc într'un mod de tot problematic, chiar și apusenii nu se pot provoca decât la date de pe la finea vécului al treilea. De altfelu comentată fiind acéstă întrebare și în limba română,⁴⁾ nu vom stărui asupra ei, după-ce prin alții s'a dovedit, că Petru n'a fost, și că e de tot problematic, că ar fi luat și cununa de martir sub împeratul Nero.

Dacă însă apusenii stărue să reducă puterea și dela localitate, credem, că putem afirma cu conștiința linistită, că Efesul, Alesandria și Antiochia ar fi înaintea Romei; dar mai mai presus de toate ar fi Ierusalimul, de unde s'a început mărețul act al mântuirii;⁵⁾ unde s'a împecat certa pentru cei din tăierea împrejur și cei

¹⁾ Efeseni II, 20—22.

²⁾ Colos. I, 18.

³⁾ Ieronim și după el o falangă de istorici papisti.

⁴⁾ Calinic metropolitul României: veđi și Popescu: Desvoltarea primatului papal, Sibiu 1882.

⁵⁾ I Cor. XI, 2.

netăiați împrejur;¹⁾ unde s'a ținut primul sobor apostolesc, unde veniau cele dintăi plângeri la „urechile bisericeii“ spre îndreptare;²⁾ unde bētrâni dimpreună cu apostolii au rēnduit dogme;³⁾ unde a fost primul episcop și unde se înaltă și ađi mormēntul „fiului omului“.

Acestea au putut fi și considerantele, pentru-care canonul al VII-lea nicean spune apriat, că episcopul din Ierusalim să fie deosebit onorat (*ἐξέτασεν τὴν ἀκολουθεῖαν τῆς τριῆς* ca urmaș în onóre) și noi am admite mai bucuros al apostolului Iacob și a celorlalți episcopi așeđați prin și după apostoli; deóre-ce argumentul, că Ierusalimul s'a sdrobotit prin cuceririle popórelor, încă nu e suficient, ca să se afirme, că episcopul să aiba numai „respectu honoris“ dupa episcopii din Roma, Alesandria și Antiochia.

Roma de altfelu, precum se vede din desbaterile sinodului nicean la can. 6 nu era cu nimic înaintea Alesandriei. Acestui episcopat i-s'a recunoscut o iurisdicțiune preste un teritoriu cu mult mai mare, decât era al episcopatului din Roma.

Unii dintre cei mai escelenți istorici afirmă, că episcopul din Roma își avea numai o mică provincie, cu toate că aderenții primatului voiau încă pe atunci să-i supună întreg occidentul. Jurisdicțiunea se estindea numai preste „*prefectus urbi*“ luată în înțelesul „*ecclesiae suburbicariae*“ a lui Rufin. Și acéstă se vede din polemica, ce s'a purtat între cei mai de frunte iuristi: Iacob Gothofredus și amicul seu Salmasius contra iesuitului Sirmond⁴⁾.

¹⁾ Fapt. Apost. XI, 2—3, 17—18,

²⁾ Fapt. XI, 22.

³⁾ Fapt. Ap. XVI, 4.

⁴⁾ Veđi și Hefele: Conciliengeschichte, T. I. Wien 1873.

Reasumând cele șise de până aci rezultă, că cuvintelor scripturei li se face o interpretare falsă, ca să se pótă afirma primatul papal și că argumentul istoric devine ilusoriu.

De altfeliu suntem în pozițiune a constata, că papii dela Roma până la Leo cel mare nici n'au eșit tare pe față cu tendințele lor, și că numai după-ce au pētruns mai adēnc în intențiunile împēraților bizantini, și-au tras de sēmă și au întrebuițat tóte mijlócele, ca să se afirme mai mult decât ceea-ce li s'a cuvenit.

ÉR dacă au vėđut, că acele arme nu le folosesc, s'au îmbrăcat ei în vestmēntul smereniei și sub acēsta umbră, la aparență nevinovată, voiau să combată pe episcopii din Constantinopol, — cari sub scutul împēratului și arogau titlu de *οἰκουμενικός*, — dar se înțelege tot pentru-ca papa să se pótă ridica.

În astfeliu de casuri se întēmpla ca papa adeseori să vorbescă adevērul.

Sunt memorabile cuvintele papei Grigoriu I cātră împēratul Mauricie, că preotul, carele caută să fie „*οἰκουμενικός*“ îi *premerge lui Antichrist*.¹⁾ Și tot același episcop al Romei îi scrie lui Ioan Jejunator, — căci acesta e episcopul Constantinopolei din cestiune: — Ce răspuns vei da lui Christos, care e capul întregii biserici și care nu voesce ca membrele trupului seu să pórte alte capete.²⁾ Petru, Paul Andreiu, și Ioan sunt capii unor popóre anu mite; dar cu tóte acestea toți sunt numai membrii unui

¹⁾ Gregoriu I: Cognom. magn. opera. T. II.

²⁾ Papa vorbesce în înțelesul cuvintelor apostolului Paul: că precum trupul unul este și mădulări are multe și tóte mădulările ale unui trup fiind, un trup sunt. Pentru-că prin un Duch noi toți într'un trup ne-am botezat. (Corint. XII, 12—14).

*singur cap*¹⁾. Scii bine, că Christos s'a adresat cātră învățaceii sei: Nu ve numiți învățatori, *căci un singur învățătoriu aveți* și nici părinți, *căci un singur părinte aveți, ér voi sunteți frați*.²⁾

Același papă scria legatului seu Sabinian: Dacă a-și consimți cu acel titlu prevers, — ce și-l mai însușesce Ioan, — ar însemna, *că am perdut credința*³⁾. . . . pentru-că *harul s'a dat tuturoră deopotrivă*.

Ioan Chrisostom pe timpul seu nici nu considera pe papa dela Roma mai mult decât pe ceilalți episcopi apuseni. Epistola a dóua adresată cātră papa Inocențiu: „Episcopului din Roma Inocențiu, salutare în Domnul“ — a adresat-o și altor episcopi din Italia. O notă la Paladius ție: Acēsta epistolă a mai fost îndreptată cātră Venerius, episcopul din Milan⁴⁾ și cātră episcopul din Aquilea, Chromatius⁵⁾.

ÉR cu opt secole mai târđiu scria „sântul“ Bernard papei Eugeniu II-lea: Voi nu sunteți mai marele sau Domnul episcopilor, ci numai unul dintre ei.⁶⁾

Ca de încheere a reflexiunilor de până acuma mai adaugem, că chiar și papii din Roma⁷⁾ se „încurcau“

¹⁾ Papa vorbesce în înțelesul can. 34 apostolesc.

²⁾ Gregoriu I: Cog. m. op. T. II.

³⁾ Greg. op. cit.

⁴⁾ Episcopatul din Milan a purtat multă vreme o luptă grea contra Romei, căci acēsta căuta centralisarea puterei și supremația.

⁵⁾ I. Chrisost.: „Briefe an Papst Inocentius“ von M. Smitz.

⁶⁾ Calinic, metrop. Rom. „Bis. ortod.“ 1886.

⁷⁾ Cuvēntul: „papa“ s'a folosit și de episcopii rēsăritului: *Ἰωαννίνιος ἔλεγε Θεοῦ Πάππας* etc. (Ioannicius. Dei misericordia Papa et Patriarcha magnae urbis Alexandriae, orbisque terrarum iudex. (Lieb. simb. eccl. orient. E. Kimmel. Jenae MDCCCXLIII).

în cuvântul „primas“. Dovadă eclatantă ne e însuși papa Nicolau, carele în epistola sa papală adusă de Arseniu cu privire la certa dintre Rothad și Hinkmar, explică can. 9 din Chalcedon așa, că sub *primate* înțelege pe primatele diecesei respective „*primas dioeceseos*“; ér în epistola adresată împăratului Mihail în cauza lui Ignatiu, declară, că canonul 9 sub „*primas*“ înțelege numai pe papa. ¹⁾

Singură acésta contradicere a papei Nicolau ne este destul ca să putem afirma cu conștiința liniștită, că papii dela Roma se folosiau și atunci mai mult de oportunitate, carea o luau de basă la interpretare, fie a tecsturilor din sânta scriptură, fie a canónelor.

Cu acestea trecem la partea a dóua a răspunsului nostru.

Infalibilitatea.

Dovedind în cele premerse, că false sunt pretenșiunile apusenilor, când se baséză pe vorbele sântei scripturi, ca să afirme, că primatul papal ²⁾ ar fi o instituțiune divină; nu este lucru greu a dovedi, că *netemeinică e și motivarea infalibilității*.

¹⁾ Hefele Conciliengeschichte T. IV.

²⁾ La desvoltarea primatului papal a contribuit: tradițiunea poporului roman cu „pontifex maximus“; viéța socială preste tot a romanilor, discutele dogmatice în Orient pentru cristalisarea dogmelor; pozițiunea și vađa Romei, împărații de mai târziu ai apusului și împărații Bizanțiului. Acestia au fost motorul de s'a decretat în al treilea canon al sinodului II-lea ecumenic și respective în conciliul IV-lea ecumenic din Calcedon, că și arhiepiscopul din Roma-nóuă se aibă aceleași drepturi în onóre (*τὰ προεβεία τῆς τιμῆς* Hard. T. II și Mansi T. VII) ca și cel din Roma-veche.

Papa s'a decretat de infalibil, — si licet dicere „definitiv“, — numai la anul 1868; o diferență destul de mare dela primul episcop al Romei.

Și și în timpurile nóstre, dice metropolitul Calinic, din 601 prelați întruniți în vatican, 150 s'au declarat în contra infalibilității papale, și între acestia se aflau cei dintâi arhiepiscopi și episcopi ai bisericei latine. ¹⁾

Noi nici chiar în principiu nu putem admite infalibilitatea papei, precum nu putem admite, că papa ar fi „capul văđut“ al bisericei; deóre-ce infalibilitatea esprimă o atribuțiune, carea numai lui Dumnezeu singur se cuvine; ér „capul văđut“ ²⁾ învólvă în sine; un fel de „Stellvertreter“, cum ar dice némțul.

Prin admiterea infalibilității dar, am degrada autoritatea Dumnezeirii, reducându-o la om, căci papa ca om, — si licet comparari — fiind și infalibil ca Dumnezeu, ar urma că și Dumnezeu e un simplu papă, cu tóte dependențele lui; și ér admițând necesitatea de „locoțiitor“, detragem din însușirea lui Dumnezeu: că ar mai fi pretutindenea de față, pe când însuși Christos dice: *Unde sunt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sunt și eu*, — fără a mai avé lipsă de „locoțiitor“ adaugem noi.

Și apostolul Paul ne dă un exemplu, prin care se nimicesce cu totul pretenșiunile apusenilor. Acest apostol, muștrând pe corinteni, că unii se chemau ai lui Paul, alții ai lui Apolo și alții ai lui Chifa, ér unii ai lui Christos, le scrie astfel: *Au dórá s'a împărțit Christos, au Paul*

¹⁾ „Biserica ortodocsă“, București, 1886.

²⁾ Deși partea acésta pórtă titlu „infalibilitatea“, totuși acésta atribuțiune trebuie să o aducem în legătură cu „capul văđut“ și respective „primatele“.

*s'a răstignit pentru voi, ori întru numele lui Paul v'ați botezat.*¹⁾

Fiind prin urmare iluzorice pretensiunile apusenilor, ar fi trebuit să le ignorăm cu totul dela început. Cu toate acestea vom mai face următoarele reflecțiuni modeste:

I.

Apostolii preste tot nu-și atribuiau infalibilitate, din contră ei se mărturiseau de ómeni asemenea nóue pécătoși:

După discusiunile infocate ivite pentru cei din tăierea împregiur și pentru cei „dintre némuri“, nimenia nu s'a provocat la activitatea vre-unui apostol, ca să o ia de normă, ci toți apostolii, adunându-se în Ierusalim sub conducerea bătrânului Iacob *au resolvat cestiunea în sinod.* Ér apostolul Paul, mângăiat, că astfelu a putut triumfa adevărul evangheliei, a scris galatenilor: Și cunoscând darul lui Dumnezeu cel dat mie, Iacob și Chifa și Ioan²⁾, cari se socotiau a fi stâlpi, au dat mie și lui Varnava drépta împărțășire, ca noi la némuri, ér ei la tăierea împregiur;.... ér când a venit Petru în Antiochia de față *i-am stat împotrivă, că era prihănit.....* Și... dacă am vedut, că *nu umblă drept după adevărul evangheliei, am đis lui înaintea tuturor.....*; ér dacă căutând să ne îndreptăm întru Christos, ne-am aflat și *singuri pécătoși*, au dóră Christos este slugitor pécaturului.³⁾

Apostolul Iacob đicea despre prorocul Ilie: El era un om asemenea nóue pécătos.⁴⁾

¹⁾ Corint. I, 12—14.

²⁾ Paul pune întâiu pe apost. Iacob.

³⁾ Galat. II, 9—18.

⁴⁾ Iacob v. 17.

Dumnezeu a numit pe sântul Paul „vas ales“¹⁾ ér el se numia pe sine cel dintâiu între pécătoși.²⁾ De aceea Chrisostom, aducând ca esemплу de modestie pe acest apostol, scrie: Iisus Christos a venit în lume ca să mântuéscă pe cei pécătoși, între cari cel dintâiu sunt eu.³⁾

Apostolul Paul scrie despre sine următoarele: Am fost răpit până la al treilea ceriu, am fost transportat în raiu și pentru înmulțirea arětărilor, *ca să nu me înalt, datu-mi-s'a îmbolditor trupului ingerul satanei ca să me bată preste obraz*⁴⁾; de aceea și adauge, adresându-se cătră evrei: Drept aceea *avënd arhieru mare*, care a străbătut ceriurile, pe Iisus fiul lui Dumnezeu, să ținem mărturisirea, că *n'avem arhieru, care să nu pótă pătimi împreună cu neputințele nóstre.*⁵⁾

II.

Suntem în drept să pretindem, ca apusenii să ne presente cel puțin nepătată istoria persónelor, care s'au învrednicit a se așeđa pe tronul episcopesc din Roma, după-ce ei nu vreau să țină cont de normele apostolilor și de așeđemintele bisericei universale.

Dar acésta este imposibil și imposibilul nici ei nu ni-l pot da.

Ca un fel de espedient însé se provócă la formula cea atât de complicată a alegerei de papă; formulă, a cărei amplificare s'a simțit; dar tocmai acésta necesitate esplică și ea netemeinicia, cu care

¹⁾ Fapt. apost. IX, 15.

²⁾ Timot. I, 15.

³⁾ I. Chrisost. Vorb. de Augusta porta et in orationem Dominicam.

⁴⁾ II Cor. XII, 2, 3, 7.

⁵⁾ Evrei IV, 14—15.

apusenii vor să afirme, că ceea-ce ȳice papa e sânt; nu pôte să ȳie greșit.

De aceea noi basați pe istorie ne mai întrebăm: Cum se potrivește principiul infalibilității papei cu contrastul faptelor?

Papa Honoriu a fost anatemisat ca „*hereticus formalis*“ în conciliul VI¹⁾ și totuși se mai afirmă, că biserica din Roma „*nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est.*“

Ori dóră vor apusenii să o susțină acésta, bađându-se pe faptele papei Symmachus. Horribile dictu! „*Vita Symmachi*“ ne este cea mai fidelă și tot-deodată mai drastică mărturie. Și ce logică se urméză: Sinodul al doilea din Roma constată abuzurile și fărădelegile acelu papă și cu tóte acestea *se decretéză, că papa nu pôte fi judecat de nimenea,*²⁾ ca așa să se mai afle totuși ómeni, cari să ȳină de dogmă infalibilitatea.

Și éráși întrebăm, cum se potrivește principiul infalibilității cu actele de infamie sêvêrsite de unele persóne, care au ocupat „*cathedra sânt. Apostol?*“ sub influința Theodorei și a celor dónê fice ale ei Măriuța și Teodora: Sergiu III-lea; Ioan X-lea; Ioan XI-lea etc. au fost creaturi ale acestei influențe.³⁾

Și mai drastică ni se presentă icóna, când vedem, urcând scaunul din Roma un copilandru desmățat în vârsta *de 18 ani*, Octavian, recte Ioan XII-lea, primul papă, care și-a schimbat numele, *credënd, că prin schimbarea numelui delă-*

1) Hef. T. II.

2) Hefe T. II.

3) H. E. F. Guericke: Handbuch der Kirchengeschichte T. II. Leipzig, 1886.

*tură păcatele vechi de oficiul cel sânt.*¹⁾ La sinodul din Roma (963), presidat de împératul, a fost *acusat de crimă de omor, de vătémarea maiestații lui Dumneđeu*²⁾, ér despre scandalósele momente ale morții silnice, rês bunare pentru pătarea căsnicieii, respectul cel datorim cetitorilor, ne dispenséză a vorbi.

Benedict IX-lea urcă scaunul *cumpérat în vêrstă de 11 ani*. Și încă din frageda copilărie ducea o vieță așa de coruptă, încât se afirma, *că pe scaunul sântului Petru șade diabolul*. Și acestui papă îi luă scaunul *prin simonie* Ioan de Sabina, numit Silvestru III-lea.³⁾

Și câte atrocități nu s'au comis, și cât sânge nu sa vêrsat din incidentul *suirei* și al *depunerei* papilor: Paschal I, Ioan XII, Leo III, Benedict V, Theophylact (Benedict IX), Silvestru III și Gregoriu VI. — Și numai numărul acestora e destul de considerabil ca să ne putem închipui icóna infalibilității papilor.

Dela 1088, — ȳice Calinic, — până la 1216, din timpul lui Urban al II-lea până la finele pontificatului lui Inocențiu al III-lea se numérá 18 papi, și 7 antipapi.⁴⁾

Dar ca să completăm acésta tristă icónă și totodată să trecem mai iute cu privirea preste ea, vom aminti numai de lupta grea, ce o a purtat episcopatul frâncic și de cuvintele, ce s'a vêđut necesitat să le rostéscă episcopul Arnulf de Orleans, unul dintre cei mai stimați bărbați ai timpului seu în biserica apusenă, în sinodul din Basolum, la Rheims (991):

1) Guericke op. cit.

2) Guericke op. cit.

3) Hefe T. II.

4) Calinic: „*Biserica ortodocsă*“, Bucuresci anul 1886.

Papa trebuie să recunoască decisiunile sinodului nicean, să nu le aboleze. Scaunul papal s'a ocupat în timpurile mai nouă de astfelu de indiviđi netrebniți și inconștii, încât e imposibil a da preoții ascultare astorfeliu de monstre. Sunt antichristi, statue mörte, idoli în templu ¹⁾...

Num talibus monstris, — ăice Arnulf, — num talibus monstris hominum ignominia plenis, scientia divinarum et humanarum rerum vacuis, innumeros sacerdotes Dei per orbem terrarum, scientia et vitae merito conspicuos, subjiți decretum est? — Quid hunc, Rev. Patres, in sublimi solio residentem, veste purpurea et aurea radiantem, quid hunc inquam esse censetis? Nimirum si caritate destituitur solaque scientia inflatur et extollitur, Antichristus est, in templo Dei sedens et se ostendens, tanquam sit Deus. Si autem nec caritate fundatur, nec scientia erigitur, in templo Dei tanquam statua, tanquam idolum est, a quo responsa petere marmora consulere est²⁾
În Roma tôte se pot cumpăra: Vidimus Iohannem, cognomento Octavianum, in volutabro libidinum versatum . . . Succedit Romae in pontificatu horrendum monstrum Bonifacius cunctos martales nequitia superans etc.³⁾

Și e mirare, că cu tôte aceste rar a fost vre-un papă, care să recunoască, că numai arhierul cel mare, care a străbătut ceriurile e infalibil, ori să recunoască cel puțin, că și el este numai un om, supus păcatului. Întru acestia am putea aminti de Grigorie al VII, carele descriind vremile vitrige, în care ocupase scaunul papal, adauge despre sine: *Și eu însu-mi sunt așa de apăsât prin greutatea păcatelor mele, încât nu-mi rămâne altă speranță de*

¹⁾ Hef. T. III.

²⁾ Guericke T. II.

³⁾ Petz, veđi și Hef. T. III.

măntuire decât numai în mila lui Christos. Greg epist. lib. II ¹⁾.

III.

Dovedind în cele premerse, că apusenii nu se pot propti nici pe acte din viața privată și socială a apostolilor, nici pe normele lor, nici pe aședămintele bisericei universale și ce e mai dureros, nici nu pot afirma, că sub conducerea papilor biserica apusenă: *„nunquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflecta est“*, se nasce întrebarea, că ce s'a urmărit totuși prin dogma infalibilității și preste tot prin tendința de supremație?

Răspunsul este ușor.

Scopul, ce s'a urmărit și se urmărește până în ziua de astăzi, este cu totul de caracter politic lumesc și el nu stă în nici o legătură cu dogmele bisericei universale, precum au fost ele cristalisate.

Urmând firul istoric, vedem, că nisuița acésta, practică cu atâta predilecțiune de pe scaunul pontificalui, nisuiță, care prea adese-ori dedea pe față interese egoistice personale, aruncă tot-deodată cea mai nefavorabilă umbră asupra tronului episcopului din Roma.

Astfelu istoria ne presentă și timpuri, în care relațiunile între papa și împărații bizantini erau înlănțuite prin zale făurite din cele mai josnice lingușiri, cel mai nimerit mijloc, cu care papii credeau a ademeni pe împărații din Roma nouă.

Și după-ce scutul acelor împărați, — căroră până-ce erau puternici, papa le era vasal formal și nu numai lor, dar chiar și esarchului din Ravena, — slăbise; papa muscă mâna, care mai înainte o săruta, întră în tabera vrășmașă, se înjugă smerit la carul vasalității

¹⁾ Veđi și H. E. Guericke: Handbuch der Kirchengeschichte T. II. — Papsthum.

împăraților de apus și apoi, spriginiți de acestia, în avântul îndrăzneț nu se sfiesc a decreta războiul brachial bisericeii întemeiată pe învățăturile nefalsificate ale lui Christos.

Dar tocmai aceste stadii anormale, cari plutiau pe principiul falsificat: scopul sântescelor mijloace, au fost și privilegiurile domnitorilor de apus „stăpânilor lor“ de-i puneau adese-ori sub acuză de fără-delegi omenești, îi muștrău în cel mai dejositoriu mod, disputându-le chiar „iubirea creștină“ și vorba lor „care nu arată demnitate apostolică“. ¹⁾

Nu aflăm de necesar a ne afunda mai cu de-a-dinsul și a scote la ivelă actele condamnabile, le lăsăm istoriei, care se le păstrează ca o marturie dreaptă a împărțirilor noastre.

Aflăm însă de necesar a înregistra, că biserica universală, apoi biserica ortodoxă și mai mult biserica de apus a luat pozițiune față cu deșertăciunea atribuțiunilor papale și a tendențelor de supremație; și precum afirmă metropolitul Calinic 35 de „schisme“ au fost contra supremației papei.

Astfelu aflăm nemotivată afirmarea supremației papale în sinodul III-lea ecumenic. Acest sinod confirmă episcopilor Ciprului și în genere tuturor episcopilor altor diecese vechile drepturi de independență: *Ca nu cumva se se violeze canoanele sântilor părinți, ca nu sub aparința unei acțiuni religioase se se introducă orgoliul stăpânirii lumesci, nici se se lase cât de puțin a se perde libertatea, carea o a dăruit Domnul nostru Iisus Christos prin sângele seu* (Canon 8). ²⁾

¹⁾ Epist. Carol Pleșuvul către papa Hadrian II-lea (Hefele T. IV.)

²⁾ Euchiridion, Sibiu, 1871; vezi și „Biserica ortodoxă“, București, 1886.

Episcopii din răsărit au combătut atribuțiunile ilegite ale papilor prin sinode locale și prin serieri așa numite *ὁμολογία* (confessio), prin cari căutau să păstreze dogmele nestirbite.

Și e remarcabil, că de câte ori se afla bunăoară în Constantinopol vre-un episcop mai energic, ori de era ajutorat de împăratul, ori papa voia să câștige ceva dela el; episcopul dela Roma nu se estindea din marginile, ce i se cuvenia.

Astfelu între altele amintim următorul moment caracteristic: Cardinalul Petru, legatul papei Ioan VIII-lea, venind la sinodul din Constantinopol (879) dimpreună cu ceilalți legați și salutând pe Fotie, dișe: *Papa Te salută și Te recunoșce de frate și conliturgisor*, ér Fotie a răspuns: *Și Noi Îl recunoșcem de frate și împreună-slugitor...* ¹⁾

Acești legați, cari au subscris și formula simbolului credinței fără adausul „filioque“ au subscris și textul can. I. din sinodul dela 879—880: *Toți clericii italieni, cari sunt depuși ori anatemisați de papa Ioan, se fie de asemenea recunoscuți și de Fotie și toate pedepsele dictate de Fotie se fie recunoscute de biserica din Roma.* ²⁾

Cu energie a pășit contra tendințelor papale sinodul din Africa, și cele două epistole adresate una papei Bonificiu și alta papei Celestin merită să facem amintire la acest loc: *Căci cine va crede, că Dumnezeul nostru însuflă dreptatea judecăței numai în unul; ér iereilor celor nenumărați, adunați în sinod, o ar denega?* Papii se se țină strâns de canoanele nefalsificate din sinodul I ecumenic dela Nicea, ca se pótă domni dragostea frățescă în biserică. ³⁾

¹⁾ Hef. T. IV.

²⁾ Hef. Conciliengeschichte. T. IV.

³⁾ Enchiridion.

Și nunumai biserica din răsărit, ci cu mai mare vehemență precum am amintit, a purtat lupta contra supremației episcopului din Roma episcopatele cele mai însemnate din apus până-ce și ele au fost supuse mai mult prin putere brachială.

Vom mai aminti la acest loc ceva și despre sinodul dela *Constanța și Basel*, unde s'a combătut cu atâta succes teoria periculoasă a papei, de a nu respecta cuvintele lui *Christos*: *Unde sunt doi sau trei chemați întru numele meu și eu sunt cu ei*, — și a se afirma mai presus de sinóde. Teologii francezi au și primit decisiunea; că papii sunt supuși sinódelor, sub cele „*quatuor propositiones cleri Gallicani*”¹⁾ *pentru-că numai spiritul lui Dumneșeu conduce biserica și o apără de rătăcire* (Ioan 16, 13; 14, 26) și *Christos singur rămâne cu ai sci până la finea vécurilor* (Mat. 16, 18).²⁾

1) Dupin: „De concilii generalis supram romanum pontificem autoritate” în op. „De antiqua eccl. disciplinae”; veđi Al. Natalis „Hist ecclesiae T. IX; diss. IV. Ad sec. XV.

2) Hefele Conciliengeschichte. T. I.

Ca de incheere.

Cu acestea noi ne-am fi încheiat răspunsul, ce-l datoriam în interesul adevărului. Aflăm însă în „Argumente pentru primatulul s. Petru etc.”¹⁾ următoarea frasă... „*Si cá se arete temeinic'a oppugnarei loru (preotii si unii carturari gr. or) — nu se șfiescu a se provocá la auctoritatea sântilor Parinti ai beserecei orientale, — cá si cumu aceeaia nu ar' sci nemica despre dogmele besericei unite referitoare la cele doue puncte (Primatulu scaunului apostolicu alu Romei și Purgatoriulu).*”

La acésta îndrăsnéță afirmațiune răspundem scurt: Biserica unită esistă dela anul 1700, căci numai atunci o parte din români ș'au părăsit, seduși, legea lor românescă, érsânții părinți își închee activitatea în jumătatea seculului VIII-lea (760). **Cum au putut scrie acci sânti părinți despre dogmele bisericei unite?!**

Încât despre acusele grave, cu care se hulesce preoțimea noastră, și preste tot credincioșii nostri „carturari” că „opugnéză cu scop tendențios, acățându-se mai tare de douë puncte spre a discredita pe poporul unit și făuresce argumente contra credinței bisericei unite”, ea — preoțimea — ca și în trecut, așa și în viitor, și va sci apăra demnitatea.

Noi de încheere ne mărginim a cita cuvintele apostolului *Paul*, vasului ales a lui *Dumneșeu*: *Socotiți sê nu ve fure pe voi cineva cu filosofia și cu înșelăciunea deșartă după predania ómenilor, după stichiile lumei și nu după Christos, căci întru dênșul locuesce tótă plinierea Dumneșeirei trupesce. Și sunteți întru dênșul plini care este capul a tótă începétoria și stăpânirea; um-*

1) Foi'a besericésca și scolastica, Blasiu 1 Sept. 1890.

blați întru dânsul întărindu-ve în credință¹⁾ ,
πῶς μόνος ὁ χριστὸς εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας . .
.. *fundamentum aliud nemo jacere potest, praeter id,
quod jactum est, quod est Iesus Christus.*²⁾
... *Stați așa dur, și încingeți mijlocul vo-
stru cu adevărul și acoperiți peptul vostru
cu dreptatea și încălțați picioarele văstre
cu gătirea evangheliei păcii. Preste acestea
puneți mâna pe scutul credinței, cu care
să puteți stânga toate săgețile viclénului
cele aprinse. Luați coiful mântuirii și
sabia Duchului, care este cuvântul lui
Dumnezeu.*³⁾

¹⁾ Coloseni II, 9—11.

²⁾ Corint III, 2.

³⁾ Efes. VI: 14—17.

